

UKINIKAS

laikraštis, paskirtas ukininų reikalams,

išeina syki ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijoje, su parsiumtimu uždengtose gromatose, 5 rubl.; Prusuose, su parsiumtimu, — 3 mark.; Amerikoje ir kitur — 4 mark.

Prie kiekvieno numerio laikraščio pridėdame „Priedą“, knygutę su naudingais skaitymais.

Kas ir kada mus gali krėsti?

Nuolatai girdime: ten ir ten atsitiko vagystė; ant tų pėdų policija kratė tokį ir ir tokį žmogų. Arba vėl: pasklido garsas, kad tokiame sodžiuje žmonės ėmę skaityti lietuviškas knygytes, kurios mokina, kad nereikia vogti; neilgai trukus, žandarai iškratė visa sodžių.

Iš to regima, kad valdžia liepia kratyti jieškant kaip pikty, teip ir net gerų daiktų. Todėl Lietuvoje ir krato labai tankiai. Krato tardytojai arba sliedovateliniai ir santaikos sudžios arba miraviejie; krato prokurorai su žandarų aficeriais; krato policija, pradedant nuo ispravnikų arba pavieto viršininkų ir asesorių ir baigiant uriadnikais, šimtininkais ir dešimtininkais; krato starsinos arba vaitai ir storastos arba šaltyšiai, krato ant galo parubežiniai sargai arba teip vadinami „abieščikai“ ir visokie muitininkai. Žodžiu, daugybė viršininkų ir viršininkėlių lando po mūsų gyvenimus.

Bet kada kiekviens iš jų gali tai daryti? Tai gi pažūrėkime!

Pradėsime nuo santaikos sudžių. Šitie ponai gali kratyti, kada prireikia prirodymų, sprendžiant jiems kokį nors dalyką. Sakysime ponas apskundžia žmogų, būk jis pavogęs iš jo miško keletą beržiukų. Jei policija nesusėjo surašyti protokolą, tai ponas gali prašyti sudžios apžiūrėti, ar nėra to žmogaus namuose jo beržiukų. Tokiame atsitikime sudžia gali arba pats iškrėsti žmogaus namus, arba paliepti policiją atlikti tą darbą. Bet jei žmogus pasiskustų, kad policija neteisingai surašė protokolą, tai sudžia pats turėtų apžiūrėti jo namus.

Kratyti liepta dieną; nakčia kratyti sūdžia gali tik tuomet, jei laukti nebegalima. Eidams kratyti, sūdžia turi pasiimti mažiausiai du liudininkus; per tokius liudininkus labiausiai reikia imti ūkininkus, valdytojus namų, kromų, fabriky arba jų užvaduotojus, apskritai sakant — maždaug turtingus žmones. Bet to dar sūdžia kratydamas turi pasišaukti tą patį žmogų, kurio namuose jis krato; jei jo namie nebūtų, — tai jo pačią arba ką nors vyresnį iš jo namų. Ant galo prie kratymo gali būti ir skundėjas, jei jis iš šalies nugirdęs apie kratymą pribūtų, bet svetimi žmonės negali būti, jei kratomasis žmogus nenorėtų jų įsileisti.

Dabar paimkime tardytoją arba sliedovatelį. Tas viršininkas krato visokiuose didesniuose atsitikimuose, kaip antai: atsitikus galvažudystei, didelėms muštynėms arba kitokioms piktadarystėms. Krato jis tik tuomet, jei tikrai spėja, kad kratomuosius namuose yra pasislėpęs pats piktadarys, kad ten paslėpti įgytieji per piktadarystę daiktai, kaip antai: pavogti daiktai, arba ant galo įrankiai, kuriais atlikta piktadarystė, sakysim, kirvis, kuriuo buvo užmuštas žmogus.

Kaip liudininkams, teip ir žmogui, pas kurį kratoma, tardytojos turi pasakyti, kokiam reikalui jis krato ir ko jis jieško. Tardytojas turi valią apžiūrėti kaip daiktus neužrakintus; teip ir užrakintus —; jei jam liepiant, žmogus nenorėtų atidaryti užrakinto gyvenimo arba skrynios arba kitokio padėjimo, tai tardytojas gali liepti nulaužti jutrynas. Tik tardytojas neturi tiesos bereikalo draskyti apžiūrimus daiktus. Peržiūrint kratomojo žmogaus gromatas arba

kitokias popieras tardytojas tegali pasiimti ir apgarsinti tiek tikta, kiek ištiriamam dalykui tikrai yra reikalinga; jis neturi tiesos skelbti visokias paslaptis (sekretus) arba šėip žinias, rastas pas žmogų. Prireikus tardytojas gali suarėštuoti net gromatas ir ir telegramas, tebesančias paštoje.

Kartais už tardytoją gali krėsti ir policija, o tai, viena: kada policija pati užklumpa piktadarystę tebevykstančią arba ką tik įvykusią, antra: jei tardytojas ant vietos nėra, o iki jis pribus, piktadariai arba patys gali pabėgti, arba piktadarystės pėdsaką panaikinti. Tokiuose atsitikimuose policija gali krėsti teip pat, kaip ir tardytojai.

Krėsti gali kiekviens policijos viršininkas, pradedant nuo ispravniko iki dešimtininkui. Lygiai su policija ir staršinos su storastomis gali kratyti. Tokiose vietose, kur nėra paprastos policijos, o tik žandarai — tai ten už policiją gali krėsti ir žandarai; teip esti ant geležinkelų.

Visi minėtieji viršininkai: sūdzios, tardytojai policija, valsčiaus viršininkai ir žandarai, kada jie užima paprastos policijos vietą, krato, tik nutikus piktadarystei. Bet kratyti gali ir neatsitikus piktadarystei; valdžia pavelyja krėsti, idant surastų tik piktamanystę; kitoniskai sakant, galima kratyti, norint ištirti, ar kas neužmanęs koki piktą darbą, teisybė, valdžiai čia rūpi ne visi piktadariai, bet labiausiai tie, kurie užmano daryti ką nors pikto prieš ciesorių ir vyriausybę. Tokiuose atsitikimuose, tai yra, kada reikia ištirti, ar neužmanęs kas padaryti ką pikto prieš ciesorių ir jo valdžią, tegali kratyti tik žandarų aficeriai po prokurorų priežiūra.

Žandarų aficeriai krato arba prokurorams liepiant, arba patys iš savęs, bet ir paskutiniame atsitikime jie turi tuoj pranešti apie tai prokurorams. Eidami krėsti žandarų aficeriai pasiima prastus žandarus, bet liudininkų nereikia. Kadangi, nėsant liudininkų, žandarų aficeriai kartais gali apščiai protokole primeluoti, tai reikia rupintis, kad liudininkai būtų pakviečiami. Tai galima labai lengvai padaryti: nereikia tikrai pasirašyti kratomamjam žmogui ant protokolo; mat, protokolas be parašo kratomojo žmogaus neturi nėkokios vertės; idant toks protokolas taptų tikru, reikia, kad ant jo pasirašytų bent du liudininku. Tai, nepasirašant ant protokolo, galima priversti žandarų aficerius pakviesti liudininkus.

Kaip kitur, teip ir čia, jei ant vietos nėra žandarų aficerių, tai už juos gali krėsti ir paprastoji policija.

Ant galo krėsti gali parubežiniai sargai, jieskodami kontrabandos, tai yra daiktų, gabenamų per rubežių arba sieną. Bet jie tik tuomet tegali kratyti gyvenimus, jei jiems bevejant kontrabandninkus, šitiejai pasislėptų tuose gyvenimuose. Kituose atsitikimuose parubežiniai sargai, norėdami krėsti turi kreiptis prie paprastos policijos. Teip pat be policijos negali kratyti nė muitininkai, jieskodami neapmokėto maitu šnapso, alaus, taboko arba kitokių daiktų. Bet pati policija gali ir už muitininkus viena kratyti.

Tokiu būdu išeina, kad policija gali visur ir visada kratyti, arba nutikus piktadarystei, arba ir nenutikus; nutikus piktadarystei, policija krato pati iš savęs; o nenutikus piktadarystei, bet tik norint ištirti, ar neužmanė kas padaryti ką pikto, policija krato, liepiant augštesnejai valdžiai arba prokurorams ir žandarų aficeriams. Tik policija, eidama krėsti, turi pasiimti du liudininku; kitoniskai galima parodyti duris kad ir pačiam ponui asesoriui. —

Greitakojis.

Apginėjai Kražių bažnyčios.

Kas iš lietuvių negirdėjo baisios ir skurdžios Kražių istorijos. Kas negirdėjo, kad pernai rudenyje, 21 dieną Lapkričio mėnesio, antrojo valandoj po vidurnakčio, užpuolė ant Kražių bažnyčios Kanno gubernatorius su keturioms dešimtimis žandarų, — kad žandarai, gubernatoriui liepiant daužė Kražiečius, susirinkusius bažnyčios ginti, — kad Kražiečiai, įveikę žandarus, buvo suėmę patį gubernatorių ir norėjo jį nužudyti, — kad gubernatorius pasisiūlyjo žmonėms rašyti promatą ciesoriui, idant ans neatimtų nuo Kražiečių jų bažnyčios, — kad gubernatorius tai darė tik monydamas žmones ir norėdamas užvilkti laiką, iki atjos tris šimtai kazokų ir — kad, šiems kazokams pribuvus, gubernatorius liepė šaudyti žmones. Apie tai, turbūt, žino jau visi lietuviai: dideli ir maži, ponai ir pavgėliai. Kur gi lietuviai nežinos, jei apie tai žino jau visa pasaulė! Anglijos, Vokietijos ir kitų karalysčių laikraščiai aprašė šį nežmoniską persekiojimą katalikų tikėjimo Lietuvoje. Kaip kitą kartą Rymo ciesoriai žudė pirmutinius krikščionis, teip dabar persekioja mus Maskolių ciesoriai. Kražių istorija — ne pirmasis atsitikimas. Kaip čia senei buvo tokia pat verksminga

Kenstaičių istorija? O kiek dar tokių istorijų sulauksime! . . .

Mes žinome teip-pat, kad daugelį tų apginėjų Kražių bažnyčios, kurie išliko gyvi aną baisią naktį nuo kazokų šaudyklių ir žandarų revolverių, maskolių valdžia padavė po sudu. Už ką? — Ogi už pasipriešinimą valdžiai. Mat, nevalia priešintis valdžiai, nors ji norėtų išplėsti iš tavęs brangiausį daiktą, tavo tikėjimą. Bet čia jau patys maskoliai susiprato begėdiškai pasielgę. Todėl jie nesako: už pasipriešinimą griaujant bažnyčią, bet šį dalyką jie stengiasi užslėpti: užgynė apie tai maskoliškuose laikraščiuose ir minėti; pavelyjo tikrai apskelbti, kad Kražiečiai taps sūdyti už pasipriešinimą valdžiai, ir tiek.

Taigi valdžia suėmė daugelį Kražiečių, nuvarė juos į kalinius ir laikė ten beveik ištisus metus. Kiek vargų, kančių ir nužeminimų iškentėjo ten tie nelaimingi mūsų broliai, apie tai nežino tik jie patys. Gal paskui kas-nors iš jų papasakos mums apie tai. Pabaigoje Bugsėjo mėnesio šių metų per dešimtį dienų sūdyjo Kražiečius Vilniaus palata. Sūdyjo juos ne teip, kaip visus žmones: per visą tą dešimtį dienų sūdo durys buvo uždarytos; pristatyti sargai dabojo, kad nieks neįeitų į vidų. Valdžia nepavelyjo maskoliškiems laikraščiams parašyti, ką šnekėjo ten apkaltinamieji lietuviai ir liudininkai arba svietkai; mat, gėda apskelbti teisybę.

Liudininkų buvo šimtas aštuonios dešimtys ir vienas. Daugelis jų buvo, žinoma, uriadnikai, kazokai ir žandarai. Buvo tarp jų ir lietuviai. Tik ir čia neapsiėjo be apgavimo: per lietuvius stėjo apsilvilkę prastų žmonių drapanomis uriadnikai; o uriadnikams pats gubernatorius prisakė, ką jie turi sūdui pasakyti, — apie tai paskui patys uriadnikai apskatinėjo. Tokių lietuvių, kurių valdžia bijojo, visai neprileido būti liudininkais, sakydama, kad šie lietuviai negali liudininkauti, nės jie patys priešinęsi valdžiai.

Bet kas tie apkaltinamieji? — Tai žmonės visokio amžiaus ir stono. Yra tarp jų senėliai net septynių dešimtų ir penkių metų ir berniukai šešiolikos metų, turtingi ponai ir beturčiai, vyrai ir moters. Tai geriausios žmonės, kurie patys nežino už ką jie kankinasi visus metus kalinyje. Ir tokių žmonių kentėjo ne penki, ne dešimts, ne dvidešimts, bet septynios dešimtys. Ir kankynės jų dar nepasibaigė. Valdžia visokioms teisybėms ir neteisybėms prirodinėjo jų kaltes ir sūdas štai ką nusprendė:

Įkatorgą arba į priverstinus darbus tapo apsūdyti

1. Bajoras Jonas Markevyčia . . . 32 m. a.
2. Sodietis Juozas Braslauskas . . . 40 "
3. " Jonas Rimkus . . . 39 "
4. " Jokubas Žutautas . . . 38 "

Į Sibiriją ant apsigyvenimo ant visados:

5. Bajoras Pranas Petravyčia . . . 57 "
6. " Juozas Jezerškis . . . 45 "
7. " Juozas Rimgaila . . . 30 "

Į arestantiškus kalinius ant vieny metų:

8. Pilonis (miesčionis) Dominikas Zajeuskis 55 m. a.
9. " Rokas Šarauskas . . . 74 "
10. " Izidorius Karpavyčia 24 "

Į paprastą kalinį ant keturių mėnesių:

11. Bajoras Pranas Liubavyčia . . . 19 "
12. Sodietis Stanislovas Marčevskis 20 "

Į areštą ant trijų, dviejų, arba vienos savaitės (nedėlios):

13. Bajoras Pranas Burba . . . 32 m. a.
14. " Ignacas Stonkus . . . 48 "
15. " Juozas Saunoras . . . 38 "
16. " Gertr. Petkevychienė . . . 36 "
17. " Vincas Bucevyčia . . . 44 "
18. " Monika Petkevychienė 28 "
19. Pilonis Stanislovas Šipila . . . 38 "
20. " Jonas Videikis . . . 29 "
21. " Petras Čizevskis . . . 22 "
22. " Antanas Kimontas . . . 22 "
23. Sodietis Juozas Grigila . . . 30 "
24. " Agata Stepankaitė . . . 31 "
25. " Mikolas Jarulaitis . . . 34 "
26. " Viktorija Bieloglavitė 25 "
27. " Adolfas Ivanauckas . . . 35 "
28. " Juozas Andriulis . . . 21 "
29. " Veronika Penkaitė . . . 55 "
30. " Marc. Dambrauskienė 50 "
31. " Ona Čitaikienė . . . 50 "
32. " Vincas Zavadskis . . . 18 "
33. " Juozas Mockus . . . 20 "
34. " Antanas Gužianskis . . . 20 "
35. " Domicelė Jarulaitė . . . 18 "
36. " Peliksas Trakšelis . . . 16 "

Visi kiti, tai yra, trisdešimts keturi apskustieji tapo išteisinti.

Tai tokį nusprendimą padarė Kražiečiams Vilniaus palata. Bet tur-būt, sūde išsiaiškino, kaip bauriai pasielgė su Kražiečiais Kauno gubernatorius, jo žandarai ir kazokai, kad patys maskoliai sūdzios susiprato, juog neteisinga būtų, teip sunkiai bausti nekaltus Kražiečius. Padarę nusprendimą, visi sūdzios padavė prašymą ciecioriui, prašydami, idant ciecorius dovanotų Kražiečiams. Keturiems apkaltintiems: Markevyčiai, Brazlauskis Rimkui ir Žutautui sūdas prašė coriaus vieton katorgos paskirti kalin.

vienų metų! Žinoma, ciecorius išklaussys sūdžių prašymą. Tai tada užskambis maskolių laikraščiai apie ciecoriaus mielaširdystę! Tik kas tai per mielaširdystė, palaikius ištisus metus tokią daugybę nekaltų žmonių kalinyje, paleisti juos! Bet jei ciecorius ir dovanotų, Kražiečiai sulyg laiku negali iš-aukšto džiaugtis. Mat, Vilniaus general-gubernatorius, nežiurint ant išteisinimo sūdo, nė ant ciecoriaus mielaširdystės, gali kad ir visus Kražiečius ir be sūdo, stačiai sava dėka, išvaryti ten, kur pipirai auga. Tik tai jis turi daryti negarsiai.

Popiežiaus aplinkraštis.

Praslinkus keliems mėnesiams po verkšmingos Kražių istorijos, Popiežius išleido raštą „lenkų vyskupams“; tąjį raštą išsiuntinėjo, žinoma, ir Lietuvos vyskupams. Savo aplinkraštyje Popiežius prisako tarp kitų dalykų mylėti aukščiausią šviesią valdžią ir klausyti jos. Kaip tai? — Tai lyg išeina, kad lietuviai turi su malone klausyti maskolių ciecoriaus, kad Kražiečiai negerai darė, priešindamiesi ir gindami savo bažnyčią. Bet tai negalimas daiktas! Argi Aukščiausias *Katalikių* kunigas norėtų naikinti *katalikiškas* bažnyčias? — Bet kaipgi tada suprasti Popiežiaus paliepimą? Primisim čia, kaip seniaus mokino kunigas buvęs Varšavos Arcivyskupas Felinskis. Žinomas daiktas, sakydavo jis, juog šviesia valdžia yra kilusi nuo Dievo, nės tai sako Šventas Raštas. Bet mes turime dvejopai suprasti tą valdžią ir atskirti valdžią tikrą, kurią mes mylime, kuri kilusi nuo savųjų karalių, ir valdžią svetimą, po kuria esame mes dabar. Suprantama, juog svetimą valdžią mylėti mes negalime, bet klausyti jos turime. Pirmą valdžią duoda mums Dievas iš savo mielaširdystės, antrą gi — už mūsų nusidėjimus. Šventame rašte mes matome pavėikslus, kada Dievas leido tokią valdžią ant žydų už jų griekus. Kada žydai pildė Dievo prisakymus, tada jie turėjo savo tikrus karalius, bet kaip tik išsižadėdavo Dievo, tai pakliūdavo po kaimynų valdžią. Dievas leisdavo tą valdžią ant žydų ne todėl, kad ji buvo gera, bet tik norėdams pabausti. Tą patį Dievas daro ir su mumis. — Tai kaipgi, ar maskolių valdžia tikra, ar ne? — Ar Popiežius liepia ją mylėti, ar tik klausyti, kur mus priverčia?

Caras Aleksandras trečiasis ant lentos.

1 d. šio Lapkričio mėnesio Livadijoje (Krime), kaip buvome spėję, Maskolių caras Aleksandras III. po pietų ant trijų persiskyrė su šiuo svietu, visai

nepamatus Graikų žemės, į kurią jisai buvo pasirengęs keliauti. Aleksandras III. buvo gimęs 10 dieną Kovo mėnesio, 1845 metuose; tai da teturėjo tik tai 49 metus amžiaus. Niekas nestitkėjo (pirmiaus), kad giltinė įveiktų tą milžiną pačiame stiprume amžiaus. Bet čionais pasiskūbino giltinei į pagelbą visokios patogios aplinkenybės, kurios nė vienam maskolių tironui neduoda pasidžiaugti ramiu gyvenimu ir be laiko į grabą nuvaro. Nuolata baimė visokių spendimų ant gyvasties, o kelis kartus ir baisi išgastis, ypač anamet pas Borkus (kada caro persekiotojai supleškino visą caro trukį ir patį su visa paderme ką neišvijo jau tą syk iš šios asarų pakalnės) teip skaudžiai atsiliepė ant tiroso sveikatos, juog nuo tos dienos caras kas kartas ėmė vis mažyn eiti, bet jo liga buvo slepiama nuo svieto. Paskutiniuose metuose vel buvo keletas užsikėsėjimų ant caro gyvasties, o tai vis ne taisė, bet vis ardė to žmogaus sveikatą. Ypač skaudžiai užgavo arba geriaus sakant paskutiniai sugriovė sumenkusią caro sveikatą pasikėsėjimas ant jo gyvasties šimet varasą netoli Smolensko, kame caro priešininkai (prakišnesnieji maskoliai) buvo pakisę dinamitą ir, kad nebūtų šnipukai susekė tą darbą, tai caras jau būtų seniai į padanges išlėkęs, — nebūtų reikėję nė laidoti, nės nė sklypelių jo paliegusio kūno nebūtų suradę. O kas tai žino, ar nebūtų buvęs laimingesnis jisai, jeigu staiga ir nežinioms būtų pražuvęs, ne kaip dabar kad turėjo tiek sopulių iskentėti, sunkios mirtinos ligos parbloktas.

Šičionais, nors apičiupa, primename skaitytojams, kas pas mus įvyko viešpataujant carui Aleksandrui III.

- 1) Paskutiniai uždrausta pardavinėti atvirai lietuviškas knygas.
- 2) Uždrausta mokinti namieje vaikus lietuviškai po sunkia bausme (300 r.).
- 3) Pradėta vaikus (mokinius) su prievarta varyti į cerkves.
- 4) Paliepta manifestus bažnyčiose maskoliškai skaityti.
- 5) Paskutiniai didesnėje dalyje Lietuvos uždrausta kunigams be valdžios leidimo lankytis po kitas parapijas.
- 6) Pradėta skaudžiai persekioti tulas kat. brolijas, kaip antai „Širdies V. Jėzaus“ ir t. t.
- 7) Atimta ir uždaryta daug katal. bažnyčių, kelios bažnyčios sugriautos ir pradėta su kariuomene Lietuvos katalikus naikinti ir bažnyčias griauti (skaityk apie Kražius lietuviškuose laikraščiuose).
- 8) Pristatyta Lietuvoje už suplėstus nuo Lietuvių pinigus daugybę maskoliškų cerkvių.
- 9) Sudegus kamė katalikiškai bažnyčiai pradėta neleisti naujų statyti.
- 10) Apsunkinta, o vietomis ir visai uždrausta, katalikams, ponams ir ukininkams, pirkti žemė.*
- 11) Paskutiniai išstumti iš valdininkystės (iš „činovnikų“) katalikai žmonės.
- 12) Atstumti katalikai (kitur ir liuteriai) nuo geležinkelio.
- 13) Prisakyta geležinkelio valdininkams kitaip nekalbėti su keliauninkais, kaip tik maskoliškai.
- 14) Pradėta su visomis pastangomis kodaugiau siai maskolių į mūsų kraštą prigabenti; dovanai žemę jiems dalina ir pašalpas daro.
- 15) Pradėta atstumti mūsų prastus žmones nuo visokių vyriausybės darbų mūsų krašte, kaip antai nuo geležinkelio, nuo pliantų (šasių), nuo darbų

*) Tasai klausymas da negana išaiškintas mūsų spaudoje. Malonu būtų, idant koveikliausiai tai nusiduoty. Aut.

prie stiprumų (krepašių) ir t. t., o visur prie šitų darbų pradėta traukti burliokus iš gilumos Maskolijos.

16) Prigrusta musų žemė maskoliškos kariumenės.

17) Liautasi priiminėti katalikus per mokintojus prie gimnazijų ir prie sudų per valdininkus ne vien musų krašte, bet didei apsunktas priėmimas ir kituose Maskolijos kampuose.

18) Liautasi laikyti katalikus per raštininkus kariumenės raštinynčiose.

19) Užgulta spausti musų pusbrolius Latvius ir kaimynus Lenkus.

20) Užgulta spausti Finus, Estus, Vokiečius ir visus kitus ne-rusus, pakliuvusius po Maskolių jungu.

21) Pažymiai pakelti mokesčiai visuose kampuose, o ypač musų krašte, Lietuvoje.

22) Užmanta įtaisyti monopoliją ant šnapso musų krašte (skaityk Nr. 7 „Ukininko“ 94 m.)

23) Per visokius paikus gudrijimus atpiginti musų krašte javai ir gyvuliai, per ką išprapuolė musų krašte pinigai, o per tai musų ukininkai skęsta skolose

24) Patys Maskolijos prastieji žmonės apsunkti visokiomis neįsimintingomis ir nereikalingomis sunkenybėmis, kurios Maskolijos žmonės teip pat į papultį gramzdina.

25) Pradėta didei sunkinti leidimą vaikų ir gimnazijas. Pakeltas mokeskis už mokslą, pasunkinti egzaminai ir t. t., o pagalios pradėta taisyti prie gimnazijų kazermės (internatus), kur turi vaikai už brangių moksčių po maskolių priežiūra būti.

Laikie viešpatavimo Aleksandro III aplankė Maskoliją baisus badas, maras, o pagalios kolera, kuriikišiol dar tebeviešir tuluose Lietuvos kampuose.

Patsai caras, kaip galima numanyti, lygiu būdu neturėjo daug džiaugsmo nė laimės iš tų visų savo ir savo pagalbininkų pasiūlymų.

Jug berods, kad ir da daugiau būtų turėjęs kentėti, kaip jisai kentėjo per savo sunkią mirtiną ligą, tai tačiau nebūtų išpirkęs nė menkiausias dalėlės tų nelaimių ir kentėjimų, ką yra įvykę laike jo viešpatavimo ir šiandien dar tebevyksta po sunkiu tironišku Maskolijos jungu.

Kam buvo gerai prie Aleksandro III, tai yvairios padermės artymiesiems prie caro ir tolymesniems činovnikams ir kitokiems maskoliško kraujo arba ir kokiems persivertusiems valdžios perdėtiniams. Ar kur daromas prispaudimas ant kalbos ar ant tikėjimo, ar sunkinimas svieto su mokesčiais, ar pagalios badas ar kolera, — visur maskoliški „činovnikai“ turėjo gerą viningę, visur gavo riebų šmotą, kaip sunes per skerstuves.

Svetimų žemių laikraščiai kitaisi dar nenupeikia visai mirusįjį Aleksandrą, tardami, buk jis neva norėjęs gerą daryti savo žemei, bet negalėjęs. O mes stačiai sakome: jeigu jisai būtų norėjęs gerą daryti, tai bent pikto nebūtų daręs ar nebūtų davęs kitiems pikto daryt. Jisai elgėsi visai atbulai: kas iš jo artimųjų pagalbininkų daugiau prispaudimų ant žmonių (ir ant Lietuvos) sprando išmislyjo, tasai jam buvo mylimiausias, tą jisai apdovanojo ir iškėlė į garbę; o kurie rupinosi apie žmonių gerovę, tie buvo žeminami, spaudžiami ir žudomi.

Pasaka.

Kaip vienas bernas už tris spriges dirbo visus metus.

(Užrašyta Palangoje).

Buvo vienas ponas dideliai šykštus bei piktas ir negalėjo gauti sau šeimynos.

Pasibaigus metams, nuvažiavo jis miestan, ir įieskojosi šeimynos. Mieste sutiko žmogų ir klausia: „ar negelėtumei stoti prie manęs per vaikį (berną)?“ Tas atsakė: „kodėl ne? galin.“ Tad juodu sutarė važiuoti namole. Parvažiuojant, ponas klausia: „kiek norėsi algos per metus?“ Žmogus atsakė: „aš nieko daugiau nenorėsiu, tik leisi mano tris spriges tau duoti kakton.“ Ponas pamastė ir tarė sau: „jei tasai vaikiš ir sprigs man tris kartus kakton, tai nieko da pikto nebus; aš vis paliksiu gyvas, o algos užtat mokėti nebereikės.“ Ir tokiu būdu juodu sulygo.

Parvažiavęs namole ponas padavė vaikui valgyti. Vaikis valgė vienas lygiai su penkiais žmonėmis, o užduotą darbą dirbo lygiai su septyniais. Per visus metus ištikimai tarnavo ir ką tik ponas užduodavo, viską atlikdavo. Baigiantis metams, ponas susigriebė, kad negerai gal išeiti, todėl ėjo prie savo kaimynų klausiti, bene patars jam, ką su vaikiu tur daryti.

Kaimynai jį pamokino išrasti toki darbą, kad nė tas stiprusis vaikiš negalėtų atlikti. Ponas uždavė visokius sunkius darbus, bet tarnas viską atliko. Pagaliaus uždavė užvis sunkesnį: liepė atimti duoklę nuo velnio, kurs per ilgus metus valdė jo ežerą, nemokėdamas nėkocio užmokesnio. Vaikinas atsakė: „gerai, pamegisiu!“ Ir pasiėmęs saują lunkų išėjo. Nuėjęs atsisėdo ant krašto ežero, nusiavė kojas, prisiršo prie piršto galelį lunko ir pradėjo vyti virveles. Tuojaus išbėgo valdytojas ežero ir paklausė jo: „ką tu dirbi?“ Vaikis atsakė: „veju virvelę; kaip nuvysiu, užrauksiu ežerą ir jus visus, kad niekur nebeagalėtute išeiti.“ Ežero ponas klausė: „meldžiamasis, už ką tu mus rauksi? ką mės tau pikto padarėme?“ Vaikis atsakė: „už tai, kam jus, valdydami per teip ilgą laiką mano pono ežerą, neužmokate prigulincios jam duoklės.“ Velniukas vėl tarė: „meldžiamasis, nerauk, — mės užsimokėsime, kiek tik tau reikės.“ Velniukas, ežero ponas, nunėrė į ežerą ir pasakė savo draugams, ką regėjęs. Tie jį pamokino, kad grįžtų atgal ir pasakytų tam vaikiui: „katras geičiaus apibėgsiva aplink ežerą, tas ir laimėsiva; jei tu, aš tau užmokesiu duoklę, kiek reikės, o jei aš pirmiausias, tai nieko negausi.“ Vaikis tuoj atsakė: „kam man su tavim bėgtis? tu ir mano mažojo broliuko nepagisil!“ Vaikis nuėjo į krūmus, susigavo du kiškiu. Vieną įsikišo maišelin, nuėjo pas ežerą ir paslėpė krumelyje, antrą pasijėmė į rankas ir nuėjo nešinas pas ežerą. Tuojaus atbėgo velniukas ir

susitarė bėgtis. Vaikis paleido vienkart su velniuku kiškį, kursai beregint pabėgo į krūmelius, o velniukas dūmė, kiek tik greitas, aplink ežerą. Vaikis išsiėmė iš maišelio antrąjį kiškį ir tuojuan pamatė parbėgant uždykusį velniuką. Tada, glostydamas kiškį, tarė: „mano brolelis, vargšas, uždyko, teip greitai bebėgdamas aplinkui ežerą!“

Velniukas dabar norėjo pramanyti kitą užduotį, bet vaikus tarė: „ne dabar aš tau duosiu, ne tu man; ateik rytoj.“ Antrą dieną vaikus, paėmęs kumelę, nuėjo vedinas pas ežerą. Tuojuan atbėgo ir velniukas. „Kartas greičiaus nunešiva per verstą šitą kumelę? Jei aš, -- tarė vaikus, -- tai tu duosi man duoklę, kiek aš pareiklausiu; jei tu, tai man nieko neduosi.“ Velnias, paėmęs kumelę, užsidėjo ant pečių ir, žengęs du žingsnių, suklupo. Vaikus tarė: „aš, išispraudęs kojų tarpan, greičiaus nunešiu, nekaip tu ant pečių.“ Vaikus užsėdėjo ant kumelės, nuėjo verstą ir sugrįžo tardamas: „nu, dabar tik gausi atiduot man duoklę.“ Velnias klausė: „kiek tu norėsi?“ — Aš, sako vaikus, daug nenorėsiu, tik man pripils pilną skrybėlę pinigų. — Vaikus perpiovė skrybėlės dugną, pasilipo ant kamino ir turisi tą savo skrybėlę. Velniukas pila ir pila, vis skrybėlėje nieko nėra, skrybėlė dyka.

Nebetekęs pinigų, velniukas pabėgo į ežerą. Vaikus nusivedė šeimininką virtuvėn ir parodė pinigus, kuriuos buvo atėmęs nuo velnio. Priėjus paskutinei dienai tarnavimo, vaikus sprigo vieną kartą savo ponui sprigę į kaktą. — ponas išvirto, sprigo antrą kartą — ponui ir akys pabalo, sprigo trečią kartą — ponui nė dvasios nebeliko.

Iš Lietuvos.

Vilnius. Jau koksai šimtas metų, kaip grovienė Præzdzieckienė pastatė Vilniuje puikų butą ant keturių gyvenimų ir įtaisė jame akių gydyklą. Ji pasamdė du daktaru, kuriuodu turi kasdieną priimti atėjusius žmones, sergančius akimis. Tie ligoniai, kurie ateina apie pietus nuo dvyliktos valandos iki pabaigai pirmos, daktarams teprivalo mokėti tiktais dvidešimtį kapeikų. O kas ateina vėliaus arba anksčiaus, tai moka tiek, kiek priimta mokėti daktarams. Pačiame bute įtaisytos trisdešimts septynios lovos sunkiaus sergantiems lygoniams, kurie gali ten gyventi. Šitie turi mokėti už išlaikymą ir gydymą po dešimtį rublių per mėnesį. Bet keturiolika lovų paskirta duoti

neturtėliams uždyką. Per dešimtį metų gydýkloje perbuvo arti davytnias dešimtis tūkstančių sergančių akimis. Išlaikymas gydýklos grovieni atsieina kasmetai po dešimtį tūkstančių rublių. Mets iš meto skaitlius ligonių vis auga. Neturtėliai ir turtingieji, ponai ir prastuolėliai — visi lygarbina geradarę grovienę.

Saločiai (Kauno gub. Panevėžio pav.) — nedidelis mestelis su nedidele medine bažnyčia, kuri stovi ant pat Mūšos kranto. Vienas salotietis nuskendo šią vasarą Mūšoje bemandydamas savo arklių.

Nelaimė didelė, bet labai ypatingo čia nieko nėra, nes gana dažnai atsitinka, kad tai tas, tai kitas užbaigia savo gyvenimą Mūšos bangose.

Bet aš rašau apie šitą atsitikimą tiktai todėl, kad, nuskendus tam žmogui, naujasis Saločių klebonas norėjo padaryti stebuklą. Jis, išgirdęs, kad žmonės jokių būdu negali rasti skanduolio, liepė nešti į upę duris (vis tiek kokias) ir, pastačius ant jų uždegtą žvakę (grabnyčią), paleisti. Tada, sakė klebčas, durys sustos ties ta vieta, kame ant dugno guli skanduolis.

Turbūt nieko nežinodamos, ko nuo jų nori klebonas, durys nesustojo, ir žmonės, kurių gana daug buvo prisirinkę, stebuklo neregėjo. Mat, Mūša buvo iš vagos išėjusi, vanduo buvo labai sriaukus, ir todėl durys negalėjo sustoti, — teip kalbėjo skirstydami žmonės. Nepasisekė klebonui stebuklas, nepasisekė, ką padaryti, juog su tokiais stebuklais ir daugeliu kitų yra prastai ėję...

Nuvažiavau aš po keleto dienų į Buiškius. Tasai kaimas stovi ant Mūšos kranto, visai netoli nus Saločių.

Tenai išgirdau, kad... stebuklas klebonui nevisiškai nepasisekė. Ties ta vieta, kur paskui rado skanduolį, durys buvusios pradėjusios sūpuotis ir sūktis ir, kad nebūtų buvęs toksai sriaukus vanduo, tai, girdi, tikrai būtų sustojusios. Teip man kalbėjo buiviekiečiai. Toliau nuo Saločių, kaip paskiau išgirdau, visi tikėjo, kad durys buvusios sustojusios ir stovėjusios, kol ne ištraukė skanduolį. Vėliaus ir patys salotiečiai pradėjo į tą tikėti. Ar tai reikia tokių komedijų?...
P. Šaknis.

Valkininkų (Vilniaus gubernijos) valsčiuje pas ukininką Matkeyvičią buvo vestuvės (svotba): jo sunus vedė moterį. Ukininkas, iš džiaugsmo, kad marčią susilaukė, nepavydėjo šnapso; o sveteliai gėrė, iki visu nenusigėrė. Tuli jų paskui nurioglingo į daržinę įsikandę papierosus ir,

y. Kaciusis

matyti, per neapsidabojimą užkrėtė. Nors ugnį pasergėjo tuojaus; kaip tik užsidedę, bet girti žmonės nebemokėjo jos užgesinti. Tokiu būdu linksmybė pasibaigė ašaromis.

Panevėžio pavieta iš pašauktųjų ši rudenį traukti burtas nepribuvo trys šimtai dvidešimts penki jaunikačiai; sako, jie pabėgę į Ameriką ir į Apriką. Iš tų vaikinių buvo 184 žydukai, lietuvių sodiečių — 115, miestiečių katalikų — 23, ir starovierų — 3. Mat, žmonės nenor eiti maskoliams tarnauti. Aprikoje, girdėti, jau prisirinkę apščiai mūsų žmonių; jau jie rengiasi tenais ir lietuvišką parapiją taisyti.

Suvalkų gubernija. Lenkų karalystėje tikėjimo mokslas išguldomas prigimtoji mokytinių kalboje — (žydams — žydiškai, vokiečiams — vokiškai, maskoliams — maskoliškai, lenkams — lenkiškai), — tiktai lietuviškoje dalyje Suvalkų gub., Mariampolėje (kunigas Miknevyčius) ir Veiveriuose (kunigas Valaitis), išguldo tikėjimo mokslą lietuviams ir lenkams maskoliškai. Pridėti reikia, kad kitose Rusijos vietose už išguldymą tikėjimo mokslo oficiališkoje kalboje kunigams padidintas algos. o Miknevyčia su Valaičiu ikišiol jokio pakėlimo algų už savo „pasiprocevojimą“ da negavo.

Kp.

Mariampolėje. Ši mėnesį (IX, 94) buvo Varšavos arkijerėjų. Vietinis pavieto viršininkas (načelninkas) p. Goliachovskis buvo geiste geidęs, idant Mariampolės prabščius iškilmingai pasitiktų tą „šventąjį.“ Bet kunigas Senkovskis atsisakė nuo tokios garbės. Ant galo p. Goliachovskis prisišė, kad nors varpais lieptų paskambinti pravažiuojant arkijerėjui. Ant šios propozicijos kunigas Senkovskis buk atsakęs, kad pagal katalikų papročius varpais skambina tiktai ant maldos, už numirėlius ir gaisrui pasidarius, taigi arkijerėjui visai neišpultų varpuoti. Mariampolės obrusitelius buk baisiai užsirustinęs už tai ant prabščiaus.

Kp.

Mariampolėje ant bažnyčios šventoriaus pastatytas paminklas kunigui Čėsnaui, buvusiam jenerolui Marijonų ordeno ir mokytoji tikėjimo prie Mariampolės gimnazijos. Parašas ant paminklo padėtas lenkiškai ir lietuviškai. Paminklą pastatė draugai a. a. kunigo Čėsnos, kurį gyvą visi mylėjo, o numirus visi dideliai gailėjosi. Jisai atsisakė nuo gimnazijos mokytojaus vardo, nenorėdams maskoliškai tikėjimą išguldinėti. Amžinas atsilsis jam!

— Nuo Kalvarijos ant Mauručiu pro Mariampolę maskolių inžinieriai pereiną vasarą nusmaigę užmąnytą geležinkelį. Kp.

Parausiai (Pazerių valsčiaus, Vilkaviškio pav., Suvalkų gub.). Pritvino į Parausius bernų iš visų kraštų, iš Jurės, o daugiausiai iš Pilviškių pusės, — visokių išdykėlių. Negana, kad tarp savęs pešasi, da ir ukininkams iškadas daro. Pas tulą Parausiu Pijusą Kygą atėjo vidurnaktį, nušovė šunį ir surišę imetė į šulinį. Negana to, kitą naktį atėjo su revolveriais, ėmė šaudyti po kiemą; tai išėjo Kyga prašyti, idant paliautų; šovė du sykiu į Kygą, bet nepataikė. Kitą naktį uždegė aviząs pradalgėse priešais rikes: mat, pridegs prie rikių, ir rikes sudegės. Kyga pagąsdintas atsargiai miega: pradėjo šunes loti, išbėgo, žiuri, dega pamaži, mislyja, kad skarbas dega, bet pribėga, žiuri, kad jo avizos dega . . . Šokęs užgesino. Toliau Juozo Starkvyčios sudegino. Kudžmos nurovė visą daržovę, vikius numynė, su žeme sumaisė, miežius žalius nupjovė. O Kudžmienės verksmas! Sako: „ką darysim žiemos sulaukę. ką valgysim su mažais vaikeliais?! . . . Mat žmogus tik šešis margus žemės teturi. Juozo Balsio žagres į šaltinį įsuko, kad žmogus visą dieną turėjo darbo, iki išėmė.

Pas Kygą buvo svečių; viešėjosi iki vidurnakčio. Pajuto bernai, katruo keliu grįš svečiai nuo Kygos, suvežė iš kaimo vežimus ir skersai kelio sustatė daugiau per 10 vežimų. Bet šitie, grįždami paskui viens kitą, tik pirmutinis sužeidė arkliai koją, kiti apsižiūrėjo.

Pereitus metus to paties Kygos iš kluono pavogė šešis karčius sėmenų; da kaip: Vaiciuko buvo iš vakaro likusios bulvės maišuose, bulves rado iš maišų išverstas, o maišai paimti sėmenims. Tai vis tų pačių darbas. Yra Parausiuose vienas vadas, ukininko sunus, tik nepasakysiu koks, tai jisai užveda tą pulką latrų. Kaip jis liepia, taip anie daro. Taip darbuojasi jau trėti metai. Tam vadui sekasi delto, kad ukininkai bijosi jo. Visi nutaria, kad per jį viskas yra padaryta. Tas vadas lando po karčiamas, kaip kokia gyvatė, su pulku bernų; jau iš to pulko vienas rankose „sliedovateliaus“ (tyrinėtojo); jis perpiovė su peiliu galvą savo draugui, — tai vienu peštuku mažiau Parausiuos. Na, ar nekalti patys ukininkai? Kam laikyti tokius iškadadarius?! Lyg nėra geresnių darbininkų. Vienas pavari; kitas vėl paima; vienas algą sudera, o kitas užkelia: tai bernas tą pameta, pas aną eina. Per tai išdyksta.

Stulpas.

Vilniuje, nuo naujų metų (1895) turi atsiverti „Šiaurvakarinio krašto ukininkų draugystė“. Tą draugystę užmanė taisyti ir dirba ant jos įstatymo patsai general-

gubernatorius Orževskis. Žinoma, kad toji draugystė rupinsis suplėšti mūsų krašte žemę į maskolių nagus.

Maskolių patrijotiškieji laikraščiai pradeda rašinėti, kad rusiškos kilties žmogystoms, atsisėdusioms Lietuvoje, reiktų da platesnes pašalpas suteikti. Tiejie laikraščiai guodžiasi, kad ikišiol Lietuvoje teturėjo privilegijas tiktai rusiški valdininkai (činovnikai) ir žemvaldžiai, o suvisu užmiršti buvę pirkliai-rusai, kuriems vyriausybė neduodant jokios pašalpos.

Ko gero, susilauksime gadynės, kad maskoliški pirkliai (kupčiai) gaus Lietuvoje privilegijas, kaip ir minėtieji činovnikai bei žemvaldžiai, ir mums ir čia bus kelias užkirstas prie uždarbio savo žemėje.

Zarasų pavieta, Kauno gub., ukininkai Smalvos apskrįčio turi labai menkus arklius, nėra per arklių reviziją toje apygardėje terado tiktai 6 arklius antros kliasos ir vieną artilerijai derantį.

Smalvos valsčiuje pasirodė netvarka. Laikytojui valsčiaus pačtos neužmokėta aštuoni šimtai rublių; kiti valsčiuje tarnaujantieji ponai teip-pat negauna algų. Atvažiuoja p. tarpininkas (pasrednikas, kamisorius) valsčiuje reviziją daryti ir valsčiaus susirinkimus peržiūrėti. Tuoj, girdi, pasidarė tvarka, nėra ponui tarpininkai ant susirinkimų esant visi vyrai (ukininkai) tyli, kaip negyvi. Kas-gi tada sprendžia apie valsčiaus reikalus? Šaunus tarpininkas, nér ką sakyti!

Turgaus prekės.

		Tilžėje.		Klaipėdoj.	
		m. p.	m. p.	m. p.	m. p.
Kviečiai	už šėpelį	5 10	5 50	5 00	5 05
Rugiai		4 —	4 25	4 00	4 05
Miežiai		3 50	3 80	3 80	4 30
Avižos		2 40	2 70	2 50	3 00
Žirniai baltieji	už kapą	6 50	7 —	6 00	6 50
Žirniai rainieji		6 80	7 40	7 50	8 00
Roputės (bulvės)	už svarą	1 20	1 40	1 40	1 60
Kiaušiniai		2 50	3 00	2 —	2 40
Sviestas	už centnerį	— 70	— 90	— 80	— 1 10
Kiauliena		— 45	— 55	— 50	— 55
Jautiena geroji	už centnerį	— 35	— 40	— 70	— 80
Versiena		— 55	— 60	— 25	— 50
Avinčiena	už centnerį arba šimtą svarų	— 35	— 40	— 40	— 55
Šiens		1 80	2 20	1 20	1 80
Šiaudai	už kapą	1 40	1 60	1 60	2 —
Kuliai ruginiai		26 —	29 —	—	—
Sėmenys	už naują šėpelį	10 —	11 —	—	—
Tymotai		18 —	21 —	—	—
Kriuštienė	už 2 svarą	— 34	—	—	—
Avižų kruopos		— 44	—	—	—
Linai	už centnerį	—	—	28 —	—
Malkos prastesnės		—	—	46 —	48 —
Malkos gerosios		—	—	48 —	50 —

Rubliaus kursas 2 auksinai (markei) 23 fenigiai.

Atsakąs redaktorius Kristupas Voska, Tilžėje. — Spausdinta pas Otto v. Mauderode, Tilžėje.

Apgarsinimai.

9 dieną Spalių mėnesio Slibinų kaime, Vilkaviškio pav., Savalkų gub., mirė ukininko sunus,

Vincas Bagdonavyčius,

sukakęs 24 metus amžiaus. Amžiną atilsį, Vincas paliko 10 rublių spaudinti gražioms lietuviškoms knygelėms.

✓ Lengvas budas

pačiam per savę išsimokinti rašyti (be mokiniojaus pagalbos). Sasaga nuo 20 puslapių. Sutaisė Antanas Milukas. Išleista *vyskupo Motiejaus Valaškausio* draugystės, Plymouth Pa, Amerikoje. Gaunama pas M. Noveskį, Tilžėje-Tilsit. (Ostpr.)

Nr. 10 „Ukininko“ priedas:

Mūsų pasakos.
Pirma laida.

Gromatnyčia.

Ponui *Pilviškiškiui*. Jums siunčiame laikraštį tuo pačiu laiku, kaip ir kitiems, — kitaip negalima . . . Rasi katrų numerį suvisu nėra gavę? Du rublių pinigų atėjo.

Ponui *Baliunui, Amerikoje*. Jums „Ukininką“ išsiuntėme nuo 9toje num. O Varpo ponui *Strakalaičiui* nesuuntėme, nėra Jus savo laiskelyje pamiršote to pono adresą įrašyti. Taigi, siųsdami pinigus, pridukite, meldžiami, tajį adresą.

Pinigus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitokis adresas padėti:

Herrn Dr. Bruazis Tilsit (Ostpreussen).

Turinys: Kas ir kada mus gali krėsti. *Greitakojis*. — Apgynėjai Krazių bažnyčios. — Popiežiaus aplinkraštis. — Pasaka. — Caras Aleksandras trečiasis ant lentos. — Iš Lietuvos: Viinius. Saločiai. Valkininkai. Suvalkų gub. Mariampolė. Kalvarija. Parausiai. Vilnius. Zarasai. — Apgarsinimai. — Priedas. — Gromatnyčia. —